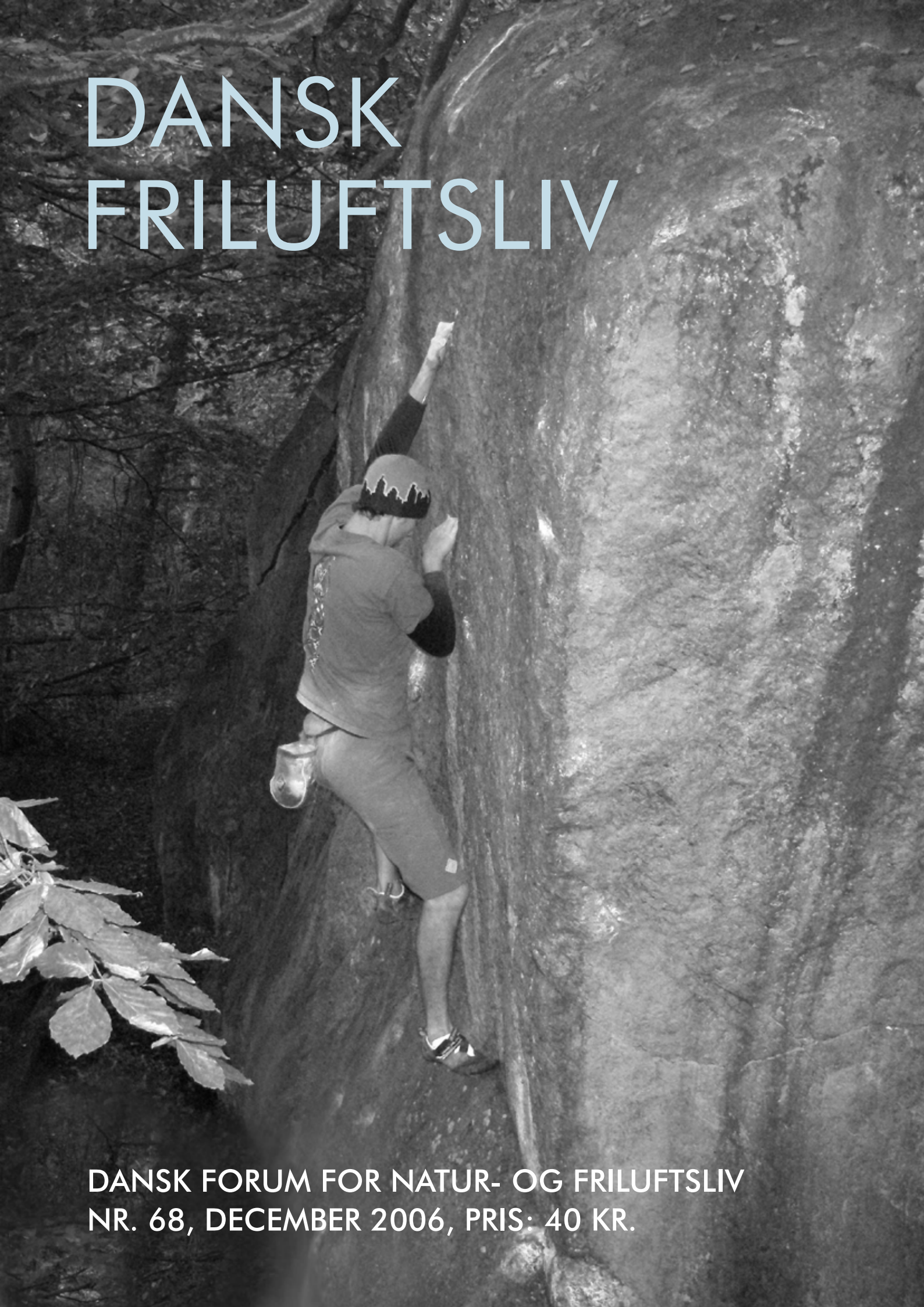


DANSK FRILUFTSLIV



DANSK FORUM FOR NATUR- OG FRILUFTSLIV
NR. 68, DECEMBER 2006, PRIS: 40 KR.

Formand:
Mads Brodersen
tlf. 64 48 15 85
info@friluftsskole.dk

Næstformand:
Peter Bentsen
tlf. 35 35 45 86
pbentsen@ifi.ku.dk

Kasserer:
Erik Jegsen
tlf. 64 72 26 73
jegsen@privat.dk

Sekretær:
Jesper Lind Nielsen
tlf. 51 51 42 04
thor_dk@hotmail.com

Flemming Mumm
tlf. 28 35 68 43
mumm@traeklatring.dk

Carsten Damsgaard
tlf. 74 68 11 34
cdamsgaard@gmail.com

1. suppleant: Søren Gerdes
tlf. 60 81 64 33
sorengerdes@hotmail.com

2. suppleant:
Mathilde Vædele Juel Jensen
tlf. 26 39 50 38
mathilde_juel@yahoo.com

Redaktion:
Carsten Damsgaard (ansvarsh.)
Peter Bentsen
Terkel Berg-Sørensen

Annoncer:
Jesper Lind Nielsen

Grafisk tilrettelægning:
Kristian Dueholm Jessen
tlf. 75 87 61 05
dueholm@gmail.com

Webmaster: Flemming Mumm

Friluftsbogklubben:
bogklub@danskfriluftsliv.dk

Forsidefoto: Tobias Ibfelt

I n d h o l d

3 Formanden har ordet

5 Decision making

10 En beretning om læring, 2. del

15 Vandreruter i Danmark

16 Havkajakseminaret i 2006

18 Jubilæum i DFNF

20 Friluftsbogklubben

Foreningens formål

Foreningens formål er at skabe, udbygge og vedligeholde kontakt imellem personer, der arbejder med vejledning og undervisning i natur- og friluftsliv. Foreningen skal arbejde for at styrke danske naturoplysnings- og friluftslivstraditioner i samarbejde med vore nordiske nabolande med det formål at skabe harmoni mellem menneske og natur såvel som mellem mennesker.

Dansk Friluftsliv udgives af Dansk Forum for Natur- og Friluftsliv og udkommer fire gange årligt:

nr. 69	mar.	2007	deadline	1. feb.
nr. 70	juni.	2007	deadline	1. maj.
nr. 71	okt	2007	deadline	1. sep.
nr. 72	dec.	2007	deadline	1. nov.

Annoncering:

Det er muligt at annoncere i bladet. Prisen er 1500 kr. for en hel side og 900 kr. for en halv side.

Kontakt den annonceansvarlige for yderligere information om formater og priser.

FORMANDEN HAR ORDET

Af Mads Brodersen

FAGFORENING ELLER INTERESSEORGANISATION?

I min tid i bestyrelsen for DFNF har jeg mødt fagforeningssnakken flere gange. Ofte har den snak været plumret godt og grundigt til i alle mulige forskellige dagsordener. Dagsordener, som kan udspringe i forskellige ønsker om f.eks. at: gøre det bedre for frilftsvejledere, øge sikkerheden for dem vi har med ud, udvikle flere jobs, påvirke Friluftsrådet og andre, skabe mere synlighed, simpel brødnid osv.

Jeg vil i denne indledning forsøge at redegøre for min holdning og nogle af mine erfaringer med dilemmaet vedr. fagforening og interesseorganisation.

LIDT TANKESPIND

Først og fremmest vil jeg slå fast, at jeg *ikke* mener, at det er realistisk at oprette en decideret fagforening for frilftsvejledere. En fagforening skal jo i traditionel forstand varetage medlemmernes interesser i forhold til løn, arbejdsvilkår, mv. For at en sådan fagforening skal have nogen som helst gennemslagskraft skal der være en del medlemmer og dermed indflydelse på forhandlingerne. I medlemstal kan vi ikke gøre os så voldsomt gældende, hvad gør man så? Ja, rundt omkring i samfundet vælger små faggrupper at slå sig sammen i fællesforbund, som f.eks. SID og andre.

Vi kunne selvfølgelig forsøge at koble os på et af disse forbund,

men selv da skal der være en del medlemmer for at opnå forhandlingsret. Jeg er selv medlem af højskolelærernes forening. Vi slås til stadighed med at der ikke er nok af os, der er organiseret der. Vores manglende opbakning skyldes nok, at vi ikke er fælles uddannede. Dette på trods af, at mange af os er medlemmer af magistrerne, alligevel kan vi ikke få det nødvendige fodslag. Frilftsvejledere er jo heller ikke uddannede fælles. Vi kommer fra vidt forskellige uddannelser. Nogen er håndværkere, andre er akademikere, atter andre er skolelærere, pædagoger eller lignende. Fælles er *efteruddannelsen* som frilftsvejleder. For det er jo en efteruddannelse vi taler om her.

Lad os nu forestille os, at vi alligevel blev organiseret fælles og opnåede forhandlingsret. Hvad er det så vi vil opnå? Hvilken løn vil vi have, hvad er vores behov i forhold til arbejdsmiljø osv. Jeg har svært ved at forestille mig, at vi vil affinde os med fælles lønvilkår og arbejdsvilkår når vores baggrund nu engang er så forskellig.

FAGFORENING OG EFTERUDDANNELSER?

Frilftsvejlederuddannelsen er en efteruddannelse, men der er også rigtig mange frilftsvejledere, der er »mesteruddannet«. De har altså (som jeg selv) lært friluftslivet ved at leve det og ved at blive vejledt af mere erfarne frilfts- og naturmennesker. Det var i mange år mesterlæreprincippet, der var bærende

for frilftsvejledere. Nu er der kommet efteruddannelser med titlen »frilftsvejleder«, der er kommet samråd og der kommer til stadighed nye kursus- og efteruddannelsestilbud til. Sidste skud på denne stamme er et udeskolekursus ved DGI. Det er ikke kun Danmark, der bruger betegnelsen »frilftsvejleder«. Også i andre lande er der frilftsvejlederuddannelser. Der er forskellige mål og grundlag for de forskellige efteruddannelser/kurser, der er altså ikke én måde at være frilftsvejleder på.

Men selvom man er efteruddannet, er det vel ikke ensbetydende med, at der skal være en fagforening. Det ville svare til, at sløjdlærerne eller for den sags skyld naturvejlederne ville have deres egen fagforening, bare fordi de har været på kursus sammen.

Selv har jeg f.eks. gennemgået en efteruddannelse vedr. ungdomspædagogik.

Der har da aldrig været tale om at vi, som nu har en PD i ungdomspædagogik vil være fælles organiseret. Vi har været sammen omkring ungdomspædagogikken, men har ikke en fælles uddannelsesbaggrund og derfor heller ikke fælles forventninger til arbejdslivet.

MEN HVAD SÅ MED DE FÆLLES INTERESSER?

Når vi begynder at tale om de fælles interesser giver det mere genklang for mig.

Det kan, som jeg nævnte i indledningen være fælles interesser som f.eks. sikkerhedsspørgsmål,

øget fokus på hvad friluftsvejlederne kan og hvem vi er og dermed øgede jobmuligheder. Men når vi taler om disse og andre fælles målsætninger eller interesser, så er det jo ikke et fagforeningsanliggende, men derimod et anliggende for en interesseorganisation. En sådan interesseorganisation er jo netop DFNF.

Derfor mener jeg at vi, i stedet for at bruge en masse energi på at diskutere fagforening, skal bruge energien på at skabe fokus på hvad vi har at byde på og på at øge vores indflydelse på dansk friluftspolitik. I disse uger arbejder vi (bestyrelsen) på at få de sidste kredsrepræsentanter til friluftsrådets nye kredse på plads. Vi vil den 1. dec. samle dem og sammen diskutere vores fremtidige strategi på en række områder. Det er altså nu, det vil være en god ide at melde gode ideer og ønsker ind. Enten til den lokale repræsentant eller direkte til bestyrelsen.

DET GRUMME BRØDNID

Mange friluftsvejledere har i perioder set lidt langt efter vore kolleger, naturvejlederne.

De får: gratis uddannelse, flere jobs, mere støtte fra Friluftsrådet osv. Der er mange grunde til, at naturvejlederne kan se ud til at være forgyldte.

Med hensyn til deres store jobsucces skyldes det den simple kendsgerning, at man skal være ansat som naturvejleder før man kan få uddannelsen. Naturvejlederuddannelsen har en lang politisk historie, som jeg ikke vil komme nærmere ind på her. Jeg vil blot præcisere, at naturvejlederne ikke selv har været ude for at skabe deres berettigelse.

Ordningen er politisk vedtaget. Dette faktum sætter os jo umiddelbart lidt bagud. Men lad os nu ikke fortvivle. I disse år er der i stigende grad fokus på, hvad det aktive friluftsliv og udeliv kan gøre for den generelle folkesundhed. Der var sidste år en conference på Læsø om netop sundhed og natur. På denne conference mødte jeg en del naturvejledere og folk fra sundhedsvæsenet, men ikke ret mange friluftsvejledere. Lige netop sundheden sat i sammenhæng med friluftsliv er jo vores område. Hvis vi vil være dem, som skal udvikle dette område, må vi altså frem i skoene. Vi skal være mere opsøgende og gøre vores indflydelse gældende når tid er. Hvis vi bare sidder og venter til kommunerne, sundhedscentre og andre skal ringe, så kommer vi til at vente forgæves. Ligesom på sundhedsområdet

er der på den pædagogiske scene såvel som i div. undervisnings-sammenhænge kommet øget fokus på, hvad ude- og friluftslivet kan byde ind med. Løntilskud til friluftsliv er der ikke noget, der hedder. Men der er jo ikke nogen, der forhindrer os i at søge naturvejlederpuljen. Der er jo fokus på det vi kan i naturen, ligesom der er kommet øget fokus på den dynamik, der opstår når naturvejledere og friluftsvejledere arbejder sammen. Således ordene på en regnfuld novemberdag. November er jo vores stille måned. Det er nu vi fordøjer en lang og hektisk sommer, vi planlægger næste år og har tid til udveksling af visioner og ideer til vores fælles bedste. Jeg glæder mig til at høre fra jer i den næste tid. Bare klø på.

Foto: Søren Gerdes



DECISION MAKING

TEORIER OM HVORDAN DEN PROFESSIONELLE VEJLEDER TRÆFFER KRITISKE BESLUTNINGER

Af Søren Andkjær

INTRODUKTION

Denne artikel omhandler begrebet »decision making« – dvs. hvordan den professionelle leder eller vejleder træffer beslutninger i praksis i Outdoor Education eller friluftsliv.

Artiklen bygger på erfaringer og viden høstet på en studietur til New Zealand med studie af litteratur om Outdoor Education og adventure i New Zealand og den engelsksprogede verden.

Den kan læses som en selvstændig artikel men kan samtidigt ses i sammenhæng med to følgende artikler om henholdsvis »adventure« og »riskmanagement«.

Ideen er at introducere centrale begreber fra den engelsksprogede verden og diskutere dem i forhold til friluftsliv i Danmark og Norden.

Adventure - udfordringer og risiko synes at være centrale begreber i Outdoor Education i New Zealand.

Når praksis handler om udfordringer og dette involverer tilsyneladende (oplevet – perceived) risiko bliver måden eller måderne at håndtere udfordringer og risiko meget vigtige temaer. Med andre ord – sikkerhed og det at kontrollere graden af risiko bliver absolut centralt. Det bliver mere afgørende og essentielt end vi normalt forestiller

os, når vi arbejder med friluftsliv ud fra et mere bredt og/eller helhedsorienteret perspektiv, hvor udfordringer og risiko ikke er i fokus men snarere en (mindre?) del af helheden.

Undervisning med udgangspunkt i det beskrevne kompleks: adventure, risikoaktiviteter, personlig udvikling - nødvendiggør at aktiviteter som rummer en risiko er en central del af den pædagogiske metode.

Dette stiller en række præmisser og udfordringer, som handler om uddannelser, kompetence på et organisatorisk niveau samt om håndtering af risici, og om hvordan man træffer beslutninger på et mere individuelt eller professionelt (instruktør-) plan.

Det handler grundlæggende om, hvordan man planlægger for at opnå den passende blanding af udfordring og (percieved) risiko i forhold til kompetencer og situation, og det handler om hvordan man, dvs. primært instruktøren/lederen, tager beslutninger i den konkrete situation.

Begreberne risk-management og decision making synes at have fået større betydning og fået tilføjet stadig større opmærksomhed igennem de seneste 10-20 år i New Zealand (og andre engelsksprogede lande).

Årsagerne er den kraftige stigning indenfor området kombineret med en række tragiske ulykker. Der er i denne periode blevet skrevet flere afhandlinger

med fokus på riskmanagement og decision making og temaerne er blevet centrale i almene bøger om Outdoor Education og adventure.

Udviklingen i New Zealand med en række interesseorganisationer som opstiller standarder for kompetencer og uddannelsesnormer på området kan ligeledes ses i denne sammenhæng.

Overordnet kan man se udviklingen som en naturlig og nødvendig følge eller konsekvens af et stadigt større marked for udfordringer og oplevelser og en stigende fokusering (specielt indenfor den mere kommercielle del af Outdoor Education/recreation) på action og risikoaktiviteter.

Indenfor skoleverdenen synes udviklingen at være nødvendig og positiv. Det er naturligvis ikke acceptabelt at fatale ulykker sker i forbindelse med Outdoor Education som en del af den obligatoriske undervisning.

På den anden side set har den langt større fokus på riskmanagement medført en meget stor administrativ byrde for lærere og har helt sikkert betydet at en del lærere vælger at nedprioritere Outdoor Education til fordel for andre fag, hvor der ikke er samme administration før man kan gennemføre et undervisningsforløb, og hvor risikoen for at blive udsat for en civil retssag, hvis noget går galt, er betydeligt mindre.

DECISION MAKING

En udbredt forståelse af begrebet »decision-making« kan se ud som følger: »Decision-making may be broadly defined as the dual process of identifying and solving problems«. Det handler dels om at kunne identificere og forstå situationer og de problemer som kan opstå i en virkelig situation – og dels handler det om at kunne klare dvs. løse problemerne. Sagt på en anden måde »decision-making« i forbindelse med Outdoor Education eller friluftsliv handler om – som leder – at kunne træffe de rigtige beslutninger på de rigtige tidspunkter. De rigtige tidspunkter betyder inden der sker uheld eller ulykker.

RATIONAL-CHOICE STRATEGIES

I New Zealand såvel som i de andre engelsksprogede lande forbindes riskmanagement og »decision-making« generelt med Rational-choice strategies. »Theorising in decision-making

conventionally starts from the position that a decision is a rational-analytical process of comparative evaluation that prescribes an optimal, or best, course of action«.

»Decision models that use rational-choice strategies can be referred to as 'classic models'«.

Ideen i Rational-choice strategies er, at lederen eller instruktøren i Outdoor Education eller adventure anvender en særlig strategi til at træffe beslutninger, når han/hun står i en specifik situation, som rummer risici. Beslutninger træffes ifølge denne strategi trinvis og ud fra en systematisk vurdering af mulige valg og konsekvenser.

»Perspectives from the classical genre consider decisionmaking to be 'a sequential process in which decision alternatives are generated, the consequences of each alternative evaluated.....(then) compared, and finally a decision is made'«.

Der kan opstilles en række forskellige planer eller modeller for hvordan selve beslutningsprocessen forløber eller bør forløbe. Planerne/modellerne har ofte form af diagrammer som påfaldende ligner manualer til data-programmering. Se modellen herunder.

Det er en udbredt forestilling at den gode leder i Outdoor Education eller adventure dels mestrer en række relevante teknikker og dels har lært disse systemer for at kunne træffe den rigtige beslutning. Det betyder at der i instruktørhåndbøger og i uddannelsen generelt lægges vægt på den rationelle og systematiske tænkning i forhold til at træffe afgørende beslutninger i kritiske situationer.

NATURALISTIC DECISION-MAKING (NDM)

Modsætningen eller alternativet til rational-choice strategies er Naturalistic decision-making (NDM).

»In contrast to the classical genre

is the 'intuitive' approach which regards decision making as a non rational-analytical process driven by awareness and understanding of the environment.« Der er her tale om en tilgang eller teori, hvor man i højere grad betragter beslutningsprocessen som en helhed præget af ekspertens intuitive vurdering af situationen og beslutning på baggrund af erfaring. Selve beslutningsprocessen består her (blot) af to – sammenhængende/integrerede - dele:

- identifikation af et problem
- løsning af problemet.

I den konkrete situation hvor en krise er aktuel eller under udvikling vil lederen ifølge denne teori ikke gå systematisk til værks og overveje en serie af muligheder som fører til en serie af mulige konsekvenser. Han eller hun vil – på basis sin lange/store erfaring og ekspertviden – mere intuitivt eller holistisk fokusere på et meget lille antal mulige løsninger og hurtigt vælge den mest hensigtsmæssige.

I NDM lægges der vægt på:

- selve situationen eller det situation
- en samlet vurdering af selve situationen (ikke vurdering af en række mulige alternativer som i RDM)
- en ekspert med en lang erfaring fra mange (tilnærmelsesvist) lignende situationer
- vurdering af situationen sker intuitivt og ubevidst som en kontinuerlig proces (»mental radar«)
- beslutninger tages ud fra »guidelines« i stedet for »rule-bases precepts«.

Der arbejdes med modeller

også indenfor NDM. Den mest kendte er Recognition-primed Decision-making (RPD).

»Its unique aspect is the claim that experts are capable of generating and evaluating workable courses of action without comparing options and without having to create large option sets. Indeed the RPD model claims that 'experienced decision-makers can usually identify an acceptable course of action as the first one they consider, and rarely have to generate another course of action'«.

»NDM focusses on cognitive appraisal of situational variables rather than on norm-referenced predictive and evaluative efficacy, an adherence to non-rational-analytical decision strategies, the use of qualitative methods for data collection, and the use of real-world fieldstudies or else realistic task simulations«. Der er fire særlige træk ved RPD-modellen:

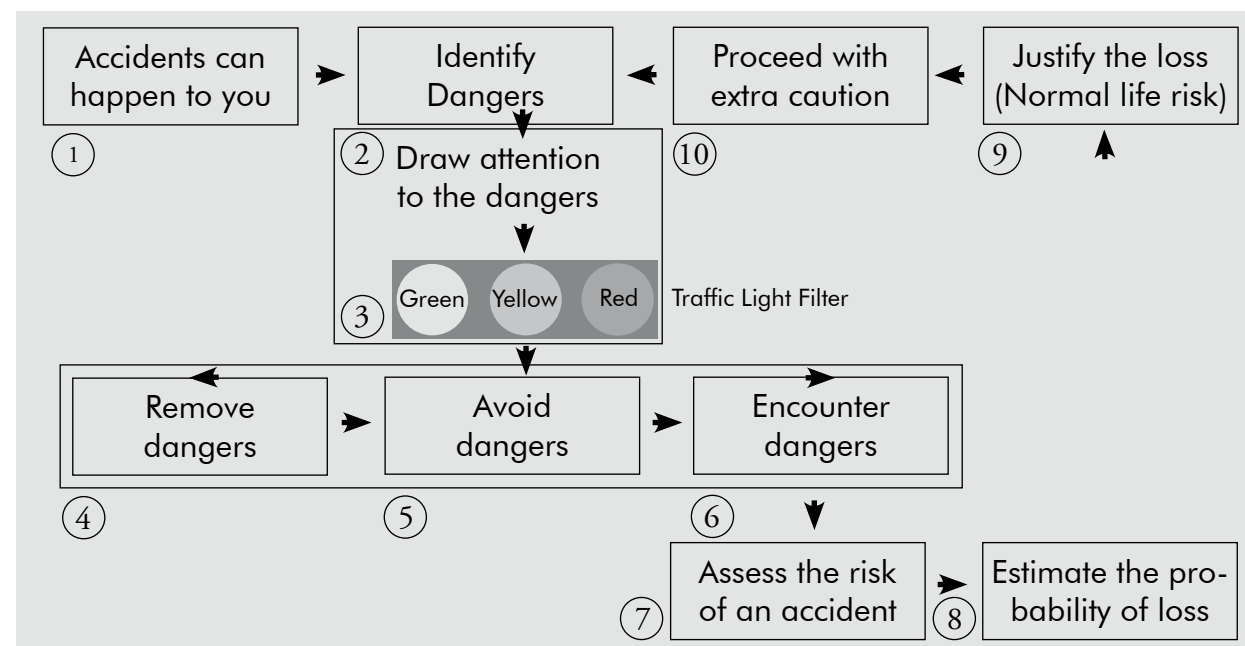
- recognise prototypicality in the situation - eksperterne genkender hurtigt det prototypiske i situationen
- situational understanding – en grundlæggende – og situativ – forståelse af situationens særlige karakteristika
- singular evaluation – lederen overvejer én mulig beslutning (og ikke en række) og tager beslutning (evt. forkaster muligheden og overvejer én ny!)
- mental simulation – »the process of imagining how an option will be carried out within a specific situational context«. Dvs. evnen til - billedligt eller visuelt - at forestille sig et forløb eller en konsekvens (-række) af en beslutning. Denne evne er meget afhængig af et

repertoire af relevant erfaring. Anbefaling i forhold til NDM og relateret til undervisning:

- »we suggest that training in the use of mental simulation, pattern recognition and mental organisation of experience-based knowledge can be built into outdoor leadership courses.
- »NDM style tuition demands provision for simulations of complex, multi-faceted outdoor leadership scenarios, training in mental rehearsal, and the use of peer feedback and storytelling. An apprenticeship style of teaching and learning organisation seems useful, at least beyond the introductory stages of training.«

Det handler her ikke om at lære systemer - men snarere at opøve evnen til at genkende mønstre, organisere og udnytte sin erfaring og forestille sig scenarier og konsekvenser af beslutninger/handlinger. Egenerfaring med mange forskellige situationer kombineret med feedback fra andre erfarne ledere og eventuelt en form for mesterlære i uddannelsen ses som relevante pædagogiske metoder.

Storytelling, narrativer – dvs. den gode eller evt. dårlige historie kan være en vigtig del i uddannelsen og opbygningen af kompetence. Den gode historie handler om der hvor et kriseforløb er gået godt og den dårlige - naturligt nok - om der hvor noget er gået galt. Begge typer historie kan være lærerige hvis og når de bliver udsat for refleksion og situationen (konteksten) kommer med.



Prist's (1996) 10 step model with 'Traffic Light Filter' inserted to help guide decision making.

DISKUSSION

Vi kan se NDM i sammenhæng med Dreifuss’ teori om niveauer af læring. Her er det femte niveau - ekspertniveauet - netop karakteriseret ved intuitiv, holistisk handlen og bygger på lang tids erfaring og stor grad af mestring.

Tilsvarende kan vi se teorien om NDM som en underbygning og teoretisk fundering af forestillingen om den tredje kompetence som central i forbindelse med uddannelse og sikkerhedstænkning ved livredning og friluftsliv, sådan som jeg tidligere har redegjort for.

En ny synsvinkel og ny forskning antyder at både Rational-choice-model og NDM er aktuel også for erfarne ledere i Outdoor Education og friluftsliv (M. Boyes præsentation på The Third International Outdoor Education Research Conference.

Boyes mener at det er selve situationens særlige karakter som er afgørende for om lederen eller vejlederen træffer beslutning

ud fra den ene eller den anden strategi.

I en virkelig krisesituation vil den erfarne leder træffe sin beslutning meget hurtigt og alene ved hjælp af NDM, dvs. en intuitiv, direkte beslutning baseret på erfaring, overblik og autoritet.

I en situation hvor der derimod ikke er krise, risiko eller stress kan lederen/vejlederen udmærket overveje mange handlemuligheder og konsekvenser og dermed anvende – en form for - Rational-choice-model til at træffe en anvendelig beslutning.

Det som karakteriserer krisesituationen er:

- risiko for skade eller ulykke nu og her
- tidspres og stress: en beslutning – og aktion – må tages hurtigt
- store og alvorlige konsekvenser hvis der træffes en forkert (eller ingen) beslutning.

I ikke-krisesituationen er det lige modsat. Der er ikke over-

hængende fare eller risiko for skader eller ulykker, ofte er der tid nok og flere beslutninger kan vise sig at fungere fint.

Nyere psykologisk forskning synes at styrke forestillingen om ekspertise og intuition som vigtige faktorer i beslutningsprocesser.

»Klein (2003) har argumenteret for at erfarne beslutningstagere ofte klarer sig bedre når de stoler på deres intuition, end når de foretager en detaljeret analyse«. Man opererer med to kognitive systemer hvor det ene (system 1) baserer sig på intuition og det andet (system 2) på ræsonneren.

»Processerne i system 1 er typisk hurtige, automatiske, ubesværede, associerende, implicite (ikke tilgængelige for introspektion) og ofte emotionelt ladede. De er også styrede af vaner og derfor vanskelige at kontrollere og modificere«.

Det skal understreges at kon-

teksten for disse psykologiske forestillinger ikke er hverken krisesituationer eller situationer relateret til friluftsliv - men snarere almindelige valgsituationer undersøgt ved hjælp af empirisk testning. Hvordan den særlige friluftslivs-kontekst og krisesituationen i særdeleshed vil spille ind kan forskningen ikke fortælle os. Tilsvarende kan vi heller ikke få gode svar på, hvordan det emotionelle spiller ind i virkelige situationer eller på hvordan vi bedst muligt kontrollerer eller styrer/træner den intuitive beslutningsproces.

PERSPEKTIVER

Ovenstående kan forekomme noget abstrakt og teoretisk. Mange professionelle ledere og vejledere i friluftsliv kender helt sikkert situationer hvor de har skullet træffe en afgørende beslutning. De vil sandsynligvis kunne beskrive processen og hvilke tanker eller overvejelser de gjorde sig. Muligvis vil de derved kunne afgøre om deres »decision making« - beslutningsproces - har været præget af RDM eller NDM.

På kajakturen med den gode gruppe i fint sommervejr kan man udmærket overveje mange muligheder, bruge god tid på at diskutere med sig selv og eventuelt inddrage gruppen i beslutningsprocessen:

»Skal vi krydse over til Avernakø eller fortsætte rundt langs kysten – eller hvad med at sætte kursen mod Skarø?«

Modsatningen er her situationen hvor vi er på vej i krydset fra Drejø til Avernakø og een i gruppen kæntrer samtidigt med at uvejret nærmer sig fra vest!

Her handler det om meget hurtigt at samle gruppen, hjælpe den kæntrere op (makkerredning), reorganisere gruppen og ro mod land. Der er ikke mange muligheder som skal overvejes, beslutningen træffes hurtigt og aktionen sættes i gang – næsten eller forhåbentlig nærmest intuitivt og som en sammenhængende proces.

Teorierne om decision making og hvordan man træffer beslutninger i virkelige situationer har betydning for hvordan vi tænker uddannelse og ledelse. Hvis man mener at RDM er den rigtige teori og den mest hensigtsmæssige måde at arbejde/tænke på handler det meget om at lære et system og opbygge en rutine som passer hertil.

Mener man derimod, som denne artikels forfatter, at afgørende beslutninger i virkelige krisesituationer i friluftsliv sandsynligvis sker ved at den erfarne leder intuitivt og meget hurtigt overskuer situation, handlemuligheder, konsekvenser og træffer en beslutning (dvs. NDM) – så har det en række konsekvenser for uddannelse, kompetence m.m. i friluftsliv.

Først og fremmest synes teorien at betone vigtigheden af (stor) praktisk erfaring, dvs. den gode og professionelle vejleder skal have stor erfaring med mange forskellige situationer.

Dernæst bliver det vigtigt at tilrettelægge uddannelse af ledere og vejledere så der tages hensyn til og undervises på en sådan måde at evnen til NDM opbygges, trænes og styrkes. Vigtige elementer heri er at arbejde med cases/situationer, forestillingsev-

nen i forhold til scenarier samt refleksion.

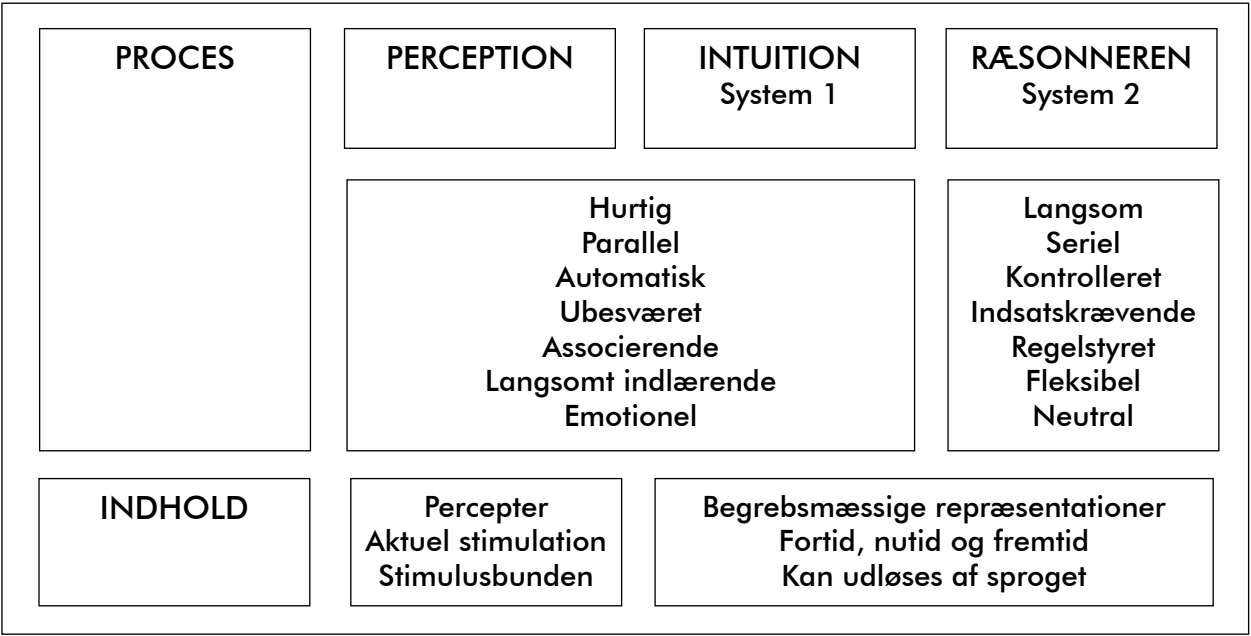
Narrativer eller gode/dårlige historier kan også være en relevant metode til at få større erfaring og lære af andres/hinandens oplevelser.

Det synes naturligt at fokuseringen på descision making og riskmanagement knyttes til Outdoor Education og adventure hvor risikoaktiviteter er en central del af praksis og hvor udfordringer er en del af de pædagogiske virkemidler.

Friluftsliv i Danmark og i resten af Norden er imidlertid gennem de seneste 10-20 år i stigende grad inspireret og påvirket af tendenser også fra de engelsksprogede lande.

Det betyder at der kan være god grund til at diskutere begrebet descision making såvel som de øvrige begreber også når det handler om uddannelse m.m. i forhold til professionelle vejledere i friluftsliv – også i Danmark og Norden.

Kilder og litteraturhenvisninger kan oplyses ved henvendelse til redaktionen.



Proces og indhold i de to kognitive systemer.

EN BERETNING OM LÆRING

ANDEN DEL

Første del blev bragt i det forrige nummer af bladet.

SITUASJONSORIENTERT LÆRING BLIR TIL »VEGLEDNING« - MED G (!)

Tiden var moden i 1970 til å døpe »iscenesetteren« i situasjonsorientert læring. Betegnelsen »leder« ga ut fra tidens bruksmåte for sterke henvisninger til en pyramidal organisering. I Krigsskolemiljøet hadde man beholdt betegnelsen »instruktør«, selv om det viste til en helt annen rolle – med Bubers språkbruk et Jeg – Det-forhold (19). »Ledsager« ble etter vårt syn for tamt for den som var registreren og en kjenner av den natur der læringen foregikk. Valget falt til slutt på vegleder. Denne betegnelsen hørte man sjelden på denne tiden. Jeg hadde lært ordet å kjenne i norske forskermiljø jeg hadde arbeidet i, eller hadde besøkt. Bruksmåten for dette ordet var nettopp knyttet til dialog og handling i praktiske situasjoner, nemlig til samtalen mellom den yngre og den eldre (les mer erfarne) forskeren – ofte i laboratoriet (13).

Og vegleder skal skrives med g! Forklaringen er så enkel som at høgfjellsskolen på 1970-tallet hadde en større gruppe vegledere fra Sunnmøre med Ola Einang og Arild Lade som gjengangere. I dag er jeg glad for at de språkbevisste vestlendingene ikke lot seg avspise med en skarve i, slik som utdannede stavekontroller, underkastet de digitale maskinenes regelstyring, nå til dags insisterer på... Vegledning med g står ikke bare for gruppeorienterte arbeidsformer som nå også er utbredt i utdannelsen fra omsorgsykker til ordensmakt og skoleverk, men også for læring i møte med den praktiske virkeligheten, fortrinnsvis fri natur.

I høgfjellsskolen fant vi snart frem til kretsen som den beste måten å samles på under vegledning. Når en gruppe er under vegg, og prøver å finne ut noe om ett eller annet som har fanget oppmerksomheten, gir det jo størst nærhet, når man danner en krets. Vi ser og hører hverandre best, og kan samråde oss, selv i sterk vind og snøføyke. Om det stormer i fjellet eller i dagliglivet er »krin-

sen« (som det fortsatt heter i norske officerskretser etter sunnmøringenes særpregede dialekt) en virksom formasjon. Stående skulder til skulder viser vi også forventningen om at alle i kretsen har noe å bidra med, samtidig som alle har den beste muligheten til å komme til orde.

I høgfjellsskolen holder vi på kretsen som symbol, også fordi den synliggjør likeverd eller menneskeverd som sammen med naturverd ut fra norsk friluftslivstradisjon er »kjøl og ror« for tanke og handling for vegledning i friluftsliv.

Knapphet, eller den høye verdsettingen av det det er lite av, slik vi lever med det i modernitetens globaliserte samfunn, er etter høgfjellsskolens syn en verdi på kollisjonskurs med forståelsen av naturens og menneskets egenverdi. I vegledning er vi oppatt av mestringsglede, en drivende kraft som gjør alle til »vinnere« i læringen. Og i vegledning står mestrings for mer enn »å holde hodet over vannet«! Slik vi forstår ordet et det avledet av »mester« – en betegnelse som står for høyt utviklet kjennskap og ferdighet innenfor ulike kulturers mangfoldige utfoldelse (20). I Norge har sosialpsykologer i den senere tid dessverre lykkes i å gi nettopp betegnelsen mestrings en »utvidet« betydning, slik vi i Norge kjenner det fra bl. a. kulturbegrepet. Professor Hilchen Sommerschild skriver uten omsvøp i et innledende kapittel til boken »Mestrings som mulighet« som kom ut 1998: »Mestringsbegrepet skaper en forestilling om at målet er det vellykkede individ - en »vinner«. Slik sett kan ordet mestrings gi uheldige assosiasjoner...« (21).

FERDEN TIL TSERINGMA 1971 OG LÆRING I SHERPAKULTUREN

Så langt har vi vært innom fagpedagogiske retninger og filosofiske impulser som bidro til videreutviklingen av situasjonsorientert læring til vegledning (i friluftsliv).

Allerede året etter at vi tok betegnelsen vegledning i bruk, ga »Ferden til Tseringma 1971« bekreftelse for at vi var på god vegg (22). Møtet med hellige fjell og sherpaene – Himalayas »edle ville« (uttrykket Rousseau brukte på 1700-tallet om Europas naturnære kulturer) ble en dramatisk kontrast til vår vestlige livsstil (23). »Vi nærmet

oss verdensproblemene ved å fjerne oss fra dem« som professor Arne Næss ordla seg overfor det fullsatte »Studentsamfunnet« i Trondheim etter Tirich Mir-ekspedisjonen i 1964. Foruten Næss deltok også Sigmund Kvaløy på Ferden i 1971.

I samfunn som lever i grenseland for hvor vi mennesker kan greie oss, demret det at læring er absolutt livsviktig. Landsbyen under Tseringma – det lange, lykkelige livs mor - med ett hundretalls innbyggere lå i en høyde av 3700 m over havet. Med modernitetens blikk var dette »steinrøys, steinrøys, svelt ihjel«. Ikke overraskende var det »situasjonsorientert læring« i mangfoldige grupper (barn, foreldre, besteforeldre) som preget hverdag og helligdag her. Og situasjonene var mangfoldige fra sanking i hva vi ville kalle »alpint lende«, til potetonn på små åkerlapper mellom kampesteinene, fra muring av bolig for familien (les steinbu) til ukelange, buddhistiske sermonier (22).

Fremragende dyktige »vegledere« med livslang kvalifisering bak seg – livet som barn, livet som foreldre – var iscenesettere av læring i og for en virkelighet hvor bare de beste løsningene var gode nok til å tjene overlevelse. Overrasket ble vi likevel over at en slik »livsnødvendighetspedagogikk« hadde råd til å la halve året være »uproduktivt« i form av buddhistiske sermonier. Etter å ha lært å kjenne sherpakulturen som tålmodig venter med å forsyne seg til treet eller dyret dør, mette av dager, forsto vi hva dette skulle bety. Et så lite samfunn som levde »der ingen skulle tru, at nokon kunne bu«, hadde lært i livets harde skole at tanker og handlinger trenger »kjøl og ror« – en grunnfestet verdiorientering. Forståelsen av at vi er av samme slag som treet og dyret kommer ikke som resultat av at man i en konkurransedrevet skole husker de riktige svarene til eksamen. Trygghet, vennskap og omsorg renner av nærhet, kjennskap og en innforståthet som på ettertankens og mønstertenkningens vegg, og ikke med fremmedgjørende regeltenkning, modner og forplikter oss.

TENKEMÅTEN BAK NATURVITENSKAPEN GIR »KUNNSKAPSMÅKT«, MEN...

- Zu den grossen Geheimnissen der Natur fuehrt kein logischer Weg, sondern nur die auf Einfuehlung in die Erfahrung sich stuetzende Intuition

(Albert Einstein, naturvitenskaper, Nobellpriser i fysikk)

Mot slutten av 1970-tallet kom vi i høgfjellsskolekretsen over en bekreftelse for vår arbeids- og tenkemåte som hadde en opprinnelse som ikke bare geografisk, men også tankemessig stammet fra en annen verden enn sherpaene i Himalaya: Universitetene Stanford og Berkeley! Opphavsmennene til disse tankene var brødre Dreyfus – den ene matematiker, den andre filosof. Allerede i 1972 hadde de gitt ut boken What Computers can't do. I 1993 kom oppfølgeren What Computers (still) can't do (24). Hva (elektroniske) regnemaskiner ikke kan? Det er enklere å si hva de kan. De kan regne. Det vil si at de har de samme begrensningene som enhver maskin. De kan ikke annet enn å følge regler. Til gjengjeld kan de elektronisk drevne maskinene regne fort – så fort at vi i vår beundringsrus overser at de i prinsippet ikke kan finne svar på spørsmål som ikke reglene dekker (med datamaskinsimulering og statistiske grep kan regeloperatørene riktig nok dekke noen av manglene). Det er derfor vi stadig utsettes for »uante konsekvenser« i modernitets-samfunnet (Baumann, 25, Beck, 26).

Stuart og Hubert Dreyfus kom altså egentlig ikke med noe nytt. De avslørte imidlertid en av tidens storsatsinger innen naturvitenskapelig forskning – »kunstig intelligens« eller AI (27). Mangfoldige »system« som fri natur eller mennesker/grupper av mennesker lar seg ikke beskrive uttømmende på denne naturvitenskapelige måten. Reglene og regeltenkningen kommer til kort. Bare en »ekspert« (brødrene Dreyfus bruker betegnelsen ekspert, som kommer av experience) har mangfoldig og kvalifisert erfaring som strekker til for å finne svar på spørsmål uten fasit (28). I prinsippet hadde matematikeren Goedel allerede i 1931 påvist begrensningen for rekkevidden av teorier som reduserer naturen til res extensa – »ting med utstrekning«/les ting som er observerbare (29). Albert Einstein (30) sier det samme i et annet språk:

- Zu den grossen Geheimnissen der Natur fuehrt kein logischer Weg, sondern nur die auf Einfuehlung in die Erfahrung sich stuetzende Intuition

Rett, om ikke ordrett oversatt til norsk, kan vi forstå Einsteins ord slik: Logikkens vegg fører ikke frem til naturens hemmeligheter – dit når vi bare ved å ta vår intuisjon til hjelp i tolkningen av er-

faringer vi har gjort med vårhet. I vårt vegleder-språk vil vi si at det trengs mangfoldig kjennskap for at vi med mønstergjenkjennende tenkning med ettertanke skal finne vegen og være i stand til å mestre det uvisse. Vi snakker om Askeladdens egenskaper – han som hadde gått i lære hos »de gode hjelperne« (31): Den gamle kjærringa (les kulturtradisjon) og dyrene (les den frie naturen). Serendipity heter det på engelsk. Forfatteren Walpole hentet ordet til England på 1600-tallet fra »Serendip« – et land som i dag heter Sri Lanka. Han fant de gåtefulle egenskapene i eventyret om de tre prinsessene (32). I modernitetens samfunn med målstyrt regeltenkning blir gjerne Askeladdens mønstergjenkjennende tenkning misforstått. Antakelsen er at både Espen og de tre prinsessene snubler over løsningen på spørsmål uten fasit. Slik fortøner det seg for regeltenkerne og andre som ikke er til stede undervegs.

BEVISSTHETEN

ER »OVER-BEVIST«, UNDERBEVISSTHETEN ER »UNDERBEVIST« (!)

Når vi ønsker å finne ut av hvordan »et komplekst system« som fri natur virker, må vi etter den store naturvitenskapsmannen Albert Einsteins syn altså innse at regeltenkning ikke strekker til. Vi må gå erfaringens veg. Uten å gi oss noen oppskrift på hvordan vi finner ut av slik »situasjonsorientert læring«, viser han til nytten av å være til stede undervegs, av å ha våkne sanser, av å være årvåken – eller som vi på norsk kan uttrykke det med de enkle ordene: Å bli vår (tysk: Einfuehlung). »Intuition«, sier Einstein, og vi får vanskeligheter med oversettelsen. Med amerikansk uttrykksmåte i bakhodet prøver noen seg med »magafølelse«, andre viser til noe i ryggmargen. I sin tid som infanteriinspektør kommenterte Trond Furuhoide: »Intuisjon er ikke bare noe kvinnfolk har.... »Nei, intuisjon er vel et fremmedord for evnen til å gjenkjenne mønster i et mer eller mindre myldrende mangfold. Det er what computers (still) can't do (24), men som en mester er god for (20). Det er noe som har bevist sin »bærekraft« i naturnære kulturer i grenselandet for menneskelig eksistens i årtusener. Det er en evne som vi kun kan øve gjennom å erfare, og som derfor i modernitetssamfunnet blir mistenkeliggjort som »subjektivitet«. Da er det betryggende å kunne referere til en mester som den uforlignlige fysikeren Einstein.

I en av sine veldokumenterte bøker om naturvitenskapen, Merk verden, hjelper den danske forfatteren Tor Nørretranders oss med »å overtyde« om hvor viktig die auf Einfuehlung sich stuetzende Intuition er. Basert på informasjonsteoriens metodikk er det ikke lenger noen hemmelighet at vår bevissthet som er regeltenkningens basis, har en båndbredde som ikke utgjør mer enn en drøy milliontedel av det vår underbevissthet kan drive det til. Dette enorme overskuddet i forhold til vår logiske tankekapasitet blir ofte skjult ved at vår bevissthet presenterer svar i valgsituasjoner med et halvt sekunds forsinkelse i forhold til underbevisstheten (33). Vi svever derfor i den tro at beslutningen fulgte alene av bevisst tenkning... Egentlig faller det på sin egen urimelighet at vår bevissthet med en kapasitet på drøye 10 informasjonsenheter i sekundet (bits) skal strekke til når vi sykler, går i ulende – eller driver »halshogging« til en tradisjonell bruksbåt (jfr Jon Godals båtbyggerferdigheter på den nordiske konferansen på Maihaugen 2006). Bevisstheten er »over-bevist«, underbevisstheten er »under-bevist«, kunne man være fristet til å si.

Ha ' du itj' sjett ætter, gut?!
(Båtbygger fra Åfjord, sitert av Jon Godal, apropos
»handlingsbåren kunnskap«)

I forbifarten har det kommet frem at de første kursene i friluftsliv i høgskoleverdenen i Norge kom i gang i 1968. Fra 1972 kunne studentene ved NIH også velge friluftsliv som alternativ til de 7 hovedidrettene. Det ville si at studentene tilsvarende idrettene deltok i praktisk friluftsliv med vegledning fra høgskolens side. Det gikk ikke lang tid før noen studenter begynte å beklage seg over at vi begrenset oss til landjorden med hovedvekt på fjellet. I høgfellsskolens virke tok vi inn kajakker i elver allerede i 1971. Dermed var det åpnet for vegledning i friluftsliv i vann og vassdrag. Men først studieåret 1975 – 76 ble friluftsliv ved kysten et alternativ. Da hadde Sigmund Kvaløy og Atle Tellnes, begge med nær tilknytning til høgfellsskolen, i flere år øvd ferdigheter i bruk av tradisjonsbåtene fra Åfjord og Os med Jon Godal som »hovedsmann«. »Mesterprøven« var jubileumsseilasen til Island med to Åfjordsfembøringer.

For oss som drev vegledning i friluftsliv først og fremst ut fra fortroligheten med fri natur til fjells, var det begeistrende å oppdage hvor stort slektskapet var mellom å ferdes på ski i snødrev i bølgerende fjellandskap og å ferdes i åpne bruksbåter som var bygget for roing og seiling. Men vi holdt oss til den »unyttige« bruken av livsnødvendighetsredskapene med tusenårig tradisjon for ferdsel »der fartøy flyte kan«. Jon Bojer Godal med aner i Åfjord – forfatteren av beretningen om »Den siste viking«, Johan Bojer – gikk helt opp i kystkulturen og båtbyggertradisjonen. Han var ikke med på å gå ærandslaus«. Hovedsmanns- og veglederkulturen i friluftsliv trakk derfor i ulik retning i årene som fulgte. Selv om høgfellsskolen kjøpte egen Åfjordsfiring i 1976, kom »de to kulturer« etter hvert til å utvikle seg i sine egne nisjer – naturliv og friluftsliv. Naturliv er å forstå som næringsnyttig virke som på sin måte gir store muligheter til å fremme en naturvennlig samfunnsutvikling.

Det som gjorde varig inntrykk i vegledermiljøet var først og fremst den håndverksmessige mesterlighet i tilvirkning og bruk av redskap som tok seg frem ved »å føye seg«, ikke ved å tvinge seg frem på maskinmessig vis. Viktigst for naturmøtet etter den norske friluftslivstradisjonen er ikke nytten som verdi, heller ikke å holde skikk og bruk i streng hevd. Løsneordet i veglederspråket er levendegjøring av tradisjonsforankrede verdier. Vi forholder oss til tradisjon mer som improviserende musikere til toneart, rytme og musikalsk tema. Erfaringene med friluftsliv ved sjøen satte forøvrig snart spor etter seg i veglederspråket, f eks som i uttrykksmåten: Verdier er »kjøl og ror« for tanke og handling (34).

Det var altså ikke en ny verden som åpnet seg da antologien »Mesterlære« (35) tiltrakk seg oppmerksomheten ved årtusenskiftet. Her var det imidlertid ikke bare kjent stoff i form av dokumentasjon av hevdvunnen mesterlære, men også rapporter om aktuell bruk av slik læring på så forskjellige områder som idrett, kunst og forskning. Som vegledere i friluftsliv kjente vi oss igjen i læring i en mangfoldig, mindre gruppe (»situert læring«) i en praktisk arbeidssituasjon (»læringslandskapet«). Dokumentasjonen av mesterlæring viste også at læringssituasjonene hadde det til felles med læring i fri natur at gruppen av medvirkende

ikke kan begrense seg til lek. Kunstnere og forskere må skape, akkurat som snekkerne må innfri forventningene fra oppdragsgiveren. Vegledere må invitere til vegvalg som gir gruppen mulighet til å lære ved å være under veks. Lar det seg ikke gjøre, kan det nok hende at veglederen bryter ut: Ha ' du itj' sjett ætter, gut?! Ut fra den allsidige og grundige antologien om læring i mestertradisjonen går det frem at vi som arbeider med det unyttige i løpet av de siste 40 år har funnet frem til mange overlappende arbeidsmåter. Når våre vegledererfaringer favner videre på visse felt, er det som før gjort rede for, p g a at læringslandskapet for oss er mer enn en metafor. Læringslandskapet i friluftsliv er sjøen, skogen og fjellet. Visst er det tradisjonshåndverkere som fortsatt ferdes i skogen for å finne emne, og båtbyggere som ferdes i tradisjonsbåt i ny og ne. En vegleder i friluftsliv vil imidlertid alltid i sin arbeidssituasjon ferdes under åpen himmel. Kunsten å veglede handler derfor om å hjelpe frem læring i møte med fri natur, der livsfaren aldri er helt fraværende, uten å måtte ty til en kontrollerende væremåte. Det vil si at det gode skjønn som vokser ut av fortrolighet med den stedegne naturkjennskapen med tilhørende ferdigheter, er grunnleggende. Kjøl og ror for dette skjønn, og for de mange andre vegvalg som følger med naturmøtet, er friluftslivets tradisjonverdier. Og alle disse vurderingene krever at verdiorienteringen så å si ligger i dagen: Menneskeverd/Naturverd.

NATUREN ER UMIDDELBART FORSTÅELIG - NATUREN ER KULTURENS HJEM

Hva har Rousseau (fra den industrielle revolusjonens tid) og de stadig oppgående Dreyfus-brødrene felles? Med ordene til Nobelprisvinneren i biologi/etologi fra 1970-tallet, Konrad Lorenz (36), kan svaret uttrykkes slik: *Naturen er umiddelbart forståelig.*

Vi er ikke avhengige av å følge Descartes påbud for naturvitenskapelig observasjon som begrenser oss til »de primære sansekvaliteter« (les det som er målbart) for å kunne finne ut av vår livsverden. Det er »de sekundære sansekvaliteter« (form og farge) som vi u-middelbart er i stand til å merke, og som gir oss muligheter til å oppfatte mønster. Og det er mønstrene vi gjenkjenner, ut i fra den erfaring vi har samlet og kvalifisert. Mønstrene setter oss i stand til å finne ut av det som i sitt

store mangfold synes kaotisk, men som gjør at vi mennesker kan skjelne. Maskinen med sine regler er begrenset til ad-skillende tenkereglar. Den blir derfor en sinke og en kløne i forhold til oss mennesker, når det handler om å finne ut av fenomenet i kultur- og natursammenheng.

Tacit knowledge (ikke-uttalt kyndighet) (37), handlingsbåren kunnskap og kjennskap er noen av de språklige uttrykk som er i bruk for vår menneskelige evne til hensiktsmessig handling som bunder i evnen til å skjelne. For den som ikke er »fremmedgjordt«, for den som ikke har latt modernitetens reglementerte læringsregime (»det skolastiske paradigme«, 35) avskjære enhver mulighet til å være til stede undervegs, vil et mønster fremtre ved ettertanke. Hvilken betegnelse vi velger å bruke når vi referer til et fenomen er ikke uten betydning: »Ordene er tankens redskap, blir ordene sløve, blir tankene sløve...«. Selv om vi så langt i denne beretningen har oppholdt oss mye ved betydningen av ordene og praktiske begrensinger ved regeltenkningen og de anvendte fortrinnsene med mønstertenkningen, må vi ikke snuble i egne ben overfor vår aktuelle livssituasjon på en skrumpende planet.

Vi lever i en globalisert verden som er drevet av økonomiforestillinger basert på knapphet som kjerneverdi. Det fører til at mer og mer blir underlagt markedsverditenkningen. For fri natur betyr det at verdien stiger med naturødende levemåter. Med modernitetens enorme effektivitet og forbruk står vi ikke lenger på terskelen til uoverskuelige følger. Fremtiden står nå på spill for stadig flere skapninger på planeten. Fakta har vi (mer enn) nok av. Regnekapasitet mangler vi ikke. Mange nok med skolering til å utføre beregninger og simuleringer over hva fremtiden vil by på, er i posisjon. Likevel er vi like glade – likeglade.

Den daværende presidenten i Tsjekkia, Václav Havel, sa det slik til Den økonomiske Verdenskongressen i Davos i 1992 (38): »Den tradisjonelle (natur)vitenskapen beskriver med sin karakteristiske kaldblodighet, forskjellige alternativer for vår utsettelse, men makter ikke lenger å tilby en virkelig effektiv og realistisk brukbar anvisning til å avverge dem«. I talen som hadde tittelene »Kommunismens endeligt«, fortsatte han: »Den nye tids menneske er stolt over at det, takket være sin avpersonifiserte forstand, har maktet å slippe

en gigantisk ånd ut av flasken, og fastslår nå bare upersonlig at det ikke er i stand til å drive den inn i flasken igjen«. Kunstneren og dissidenten Havel konkluderte med at:

Alt tyder på at det her ikke går noen vei. I det tradisjonelle nytidsforholdet til virkeligheten (som er frarøvet innholdet, nf, se 14) er det ikke mulig å oppfinne noe system som kan oppheve alle ulykksalige følger av tidligere systemer.

Det som trengs er noe annet og mer. Vi trenger radikalt å forandre menneskets holdning overfor verden. Vi trenger å frigjøre oss fra den hovmodige forestilling om at verden bare er rebus som det gjelder å løse, en maskin som man bare trenger å finne bruksanvisningen til – at verden bare er en samling informasjon som kan puttes i en datamaskin i det håp at det før eller senere kommer ut en universell løsning.

Politikeren Havel bruker her sitt kunstneriske ordforråd for å få frem at tidens dominerende tenkemåte er »avpersonifisert«. Den er ikke umiddelbar (Lorenz, 36), men virkelighetsfjern, og derfor uten Einfuehlung – den er ikke innforlivet (Einstein, 27).

WHEN SHALL THEY (WE) EVER LEARN (!)

Den amerikanske idehistorikeren Allan Bloom retter i boken »The Closing of the American Mind« en skarp advarsel mot vår regel- og målstyrte måte å forholde oss til verden på (39): »... Modern man (who) live in a world transformed by abstractions...«. Han peker på at den som mangler egen erfaring, og ikke vokser inn i tradisjoner for å håndtere tilværelsen i det moderne, lett fristes av forenklinger: »The tendency to abstractness leads to simplifying the phenomena in order more easily to deal with them«. Ingen ringere enn det ledende organet i vår forretningsverden – »The Wall Street Journal« - gir boken det beste skussmål: »No other book so brilliantly knits together such astute perceptions of the contemporary scene with such depth of scholarship and philosophical learning«.

»Tendensen til abstrahering« sammenfatter Allan Bloom sin kulturkritikk, kommer av at modernitetens mennesker fristes til »enkle løsninger«

som oppfyller vårt uhemmede sug etter kontroll (»in order more easily to deal with (the world)«). »Alt tyder på at det her ikke går noen vei«, bemerket Václav Havel og konkluderer: »Vi trenger radikalt å forandre menneskets holdning overfor verden«. Vi trenger med andre ord å holde i hevd tacit knowledge/ »handlingsbåren kunnskap«/ kjennskap som dokumentasjon for vår kulturelle opprinnelse, som referanse til naturvennlige levemåter som har bevist sin kvalitet og »bærekraft« og til å mestre mangfoldige utfordringer i nåtid og fremtid – nyttige og unyttige. Her trengs alle gode krefter til en storstilet dugnad. Og - denne dugnaden bærer også kimen i seg til handlingslæring

som fører ut av det globale uføre kullsviertroen på en »avpersonifisert forstand« har brakt oss ut i. I vår tid er det ikke lenger bare i høgfjellskulturer som hos sherpa-folket som lever i grenseland for hvor vi mennesker kan greie oss, at læring er livsviktig (22). Meisterlæring, nærvær-læring i Askeladdens »skole«, må til i verdensomspennende utstrekning, dersom vi i tide skal bli leuge nok - kunne skape ved å føye oss/inngå i handlingsdialog med medskapninger - til å mestre vegen til et liv i lage (40).

VANDRERUTER I DANMARK

I dag kan man vandre dobbelt så langt ad afmærkede, sammenhengende stiforløb i Danmark som for blot få år siden.

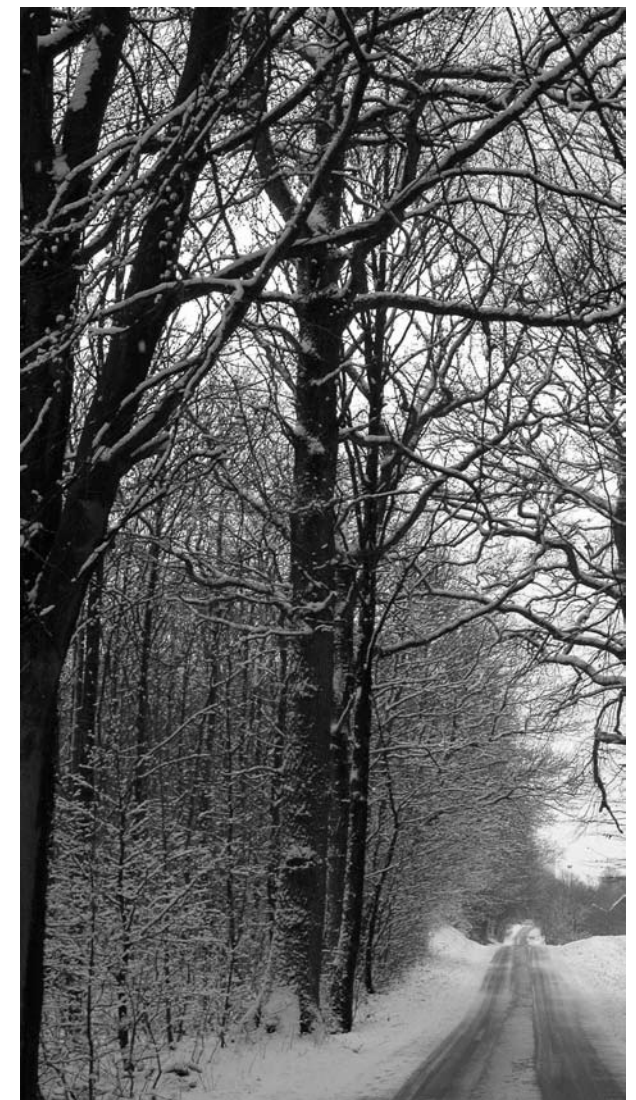
Det har fået Dansk Vandrelaug til at udgive et oversigtskort over Danmarks vandrerruter over 15 km. Det er blevet til i alt 84 vandrerruter på mere end 7.000 km.

Kortet er i målestoksforholdet 1:500.000. På kortet er ruterne markeret, alt efter om det er internationale/nationale ruter eller regionale/lokale ruter. Hver rute har et nummer, som refererer til en kort beskrivelse af de enkelte ruter på bagsiden af kortet. Her henvises også til detaljerede kort eller foldere over ruterne.

De nyeste vandrerruter, fx den danske del af den internationale rute Nordsøruten samt Fjernvandrevej E1 fra Grenaa til Århus, er medtaget på kortet. Også den nationale rute Klosterruten, som er under udarbejdelse, er markeret.

Kortet giver gode råd om, hvor man må vandre, hvorfor det er en god idé at vælge afmærkede stier, om overnatning undervejs og transportmidler til og fra ruterne og meget mere. Kortet, som er i A1 format, foldet til A5, koster 60 kr. og kan købes gennem Dansk Vandrelaug, tlf. 33 12 11 65, eller bestilles på dvl@dvl.dk.

Foto: Kristian Dueholm Jensen



EN BERETNING FRA HAVKAJAKSEMINARET I 2006

Af Rasmus Simonsen

Det var fjerde gang, at Havkajaksamrådet havde kaldt sammen til et havkajakseminar. »Billetterne« blev revet væk, og begrænsningen i deltagerantallet på 50-60 deltagere måtte tages i brug. Målet med seminaret var dels at mødes for at blive klo- gere og inspireret, dels at debattere de fælles retningslinier i havkajakniveauerne. En ting er selv- følgelig at have fælles retningslinier, noget andet er, hvordan disse retningslinier udmøntes i praksis rundt om i landet.

Og tillad mig i »Indiana Jones stil« at starte med slutningen, og herefter redegøre for, hvorledes det kom sig så vidt. Seminaret sluttede nemlig med en meget positiv evaluering, som i alt enkelthed viste, at der er en udbredt interesse og behov for at mødes til havkajakseminarer som dette. Så alt i alt var havkajakseminaret 2006 en stor succes.

Deltagerne repræsenterede Havkajaksamrådets medlemsorganisationer bredt: havkajakroerne, høj- og efterskoler, kommercielle udbydere, hav- kajakklubber m.fl. Og som om det ikke skulle være nok, så var legenden der også: Nigel Foster. Med almindelig jysk skepsis vil mange sikkert som jeg spørge: »Har han noget særligt at byde på?« Efter tre timers inspirerende workshop kan jeg sige: »Ja! Han kan nogle tricks, både teknisk og pædagogisk, som er gode at blive klog af«. Mere om det senere.

Før jeg kom på vandet med Nigel, havde vi en overraskende interessant workshop om »kom- positmaterialer«. Tre timers intensiv og nørdet dyrkelse af fremstilling, egenskaber, vedligehold, modstand i vand m.m. for kajakverdenens mest anvendte kompositter: Glasfiber, kulfiber, Ara- midfibre (Kevlar), plast og som Svend Ulstrup pointerede: naturens eget og det mest gennem- prøvede kompositmateriale, træ. En interessant gennemgang og diskussion af fordele og ulemper. Oplægget inspirerede til mange overvejelser, som kunne være stof til hver deres tre timers workshop på et kommende seminar. Her blot et par af disse

overvejelser: Hvordan har linierne i kajakken be- tydning for hastighed og stabilitet? Betydningen af materialets overflade for, hvordan kajakken »går« gennem vandet? Og om en kajak kan kon- strueres så den kan plane, eller om kajakken max. hastighed afgøres af vandlinielængden? Nogle af disse spørgsmål gives et nyt perspektiv på sitet: www.foilkayak.com.

Herudover havde vi to gange tre timers work- shop, hvor der blev arbejdet med de tekniske og metodiske aspekter af stormredning, stignøjle, cowboyredning, selvredninger etc. Med ny inspi- ration og erfaringsudveksling. Her var der mu- lighed for at gå i detaljer med, hvad vi hver især lægger vægt på ved de forskellige redningsøvelser og i hvilke situationer de egner sig. For om end redningsøvelserne er de samme, så har vi vel alle vores små variationer og aspekter i øvelsen, som vi finder særlig vigtige. Dette er netop vigtigt at mø- des om, for at lære af hinanden og se nye aspekter, så vi ikke bare lever i vores egen lille sandhed, og ender med at »stå på hver sin side af broen og råbe til hinanden.«

Fredag aften holdt Nigel Foster billedforedrag om kajakroning mellem isbjerger og isbjørne. Lørdag aften var Havkajaksamrådets arbejde til debat, og der blev fremlagt førsteudkast til en prøve til hav- kajakvejlederniveauet. Prøven var blevet afprøvet inden kurset, og erfaringerne herfra blev fremlagt og diskuteret. Diskussionen bragte problemstil- linger på banen som: »Er man efter bestået prø- ve vejleder på niveau med de øvrige vejledere?«, »Hvornår kan man så selv uddanne vejledere?«. Disse er uafklarede spørgsmål som Havkajaksam- rådet arbejder videre med at finde en løsning på.

Workshoppen med Nigel Foster beskæftigede sig med energibesparende roning og styring. Hvis det har interesse, kan jeg henvise til Nigels un- dervisnings DVD, som beskæftiger sig med dette tema.

Jeg skal afslutte beretningen i Nigel Fosters ånd. Han sluttede sin undervisning med at tage en

runde, hvor vi hver især skulle fremdrage, hvad vi ville huske af det, vi havde lært, når seminaret var overgået til lykkelig glemsel. Mit primære udbytte af Nigels undervisning er metodikken og didak- tikken. Måden han underviste på.

Nigels undervisning var bygget op af forskellige øvelser, hvor den bevægelse, der arbejdes med over- og underdrives. Det er vel det vi i fagsprog kalder for en induktiv tilgang kombineret med det jeg kalder »pigepædagogik« (der er ikke noget facit, det handler om at mærke og føle på egen krop og kajak). Vi lavede en overdrivelse og en underdrivelse af samme bevægelse. Hver især for- talte vi, hvad vi følte på egen krop, og hvilken ef- fekt det havde på kajakken. På den måde arbejdes erfaringerne ind i kroppen og bliver forhåbentlig til færdigheder og ikke bare viden. For mig at se en undervisningspraksis, som lægger sig et sted mel- lem instruktørens tilgang og vejlederens tilgang.

Tak for et godt seminar, tak til jer som deltog og dermed bidrog til min videre udvikling med ideer og inspiration. Jeg glæder mig allerede til næste års seminar og vil opfordre til at finde rammer, der muliggør en udvidelse af deltagerantallet.

ÅRSMØDE OG SEMINAR 2007

Reservér allerede nu søndag den 22. april og mandag den 23.

april 2007. Dansk Forum for Na- tur- og Friluftsliv afholder årsmøde

og seminar omhandlende Byens

Friluftsliv. Seminaret foregår i ho- vedstaden; nærmere bestemt hos

Det Danske Spejderkorps på Hol-

men (søndag) og på KVL - Skov

og Landskab (mandag).

1-årig Friluftslivvejlederuddannelse



Institut for Idræts mål med uddannelsen er at uddanne velkvalificerede undervisere med et bredt erfarings- grundlag og kunnen inden for dansk friluftstradition og friluftsliv. Mere end to måneder tilbringes i forskel- lige naturområder i Danmark – oplevet gennem bl.a. lejrlivet, vandring, cykel, kano, kajak, klatreaktiviteter

og sejlads under skiftende årstider. Teorien omfatter bl.a. friluftslivets pædagogik, vejlederrollen, oplevelsesanalyse, naturforvaltning, friluftspolitik, dansk friluftstradition og natursyn, sundhed, kost og ernæring, miljølære, fysio- logi, livredning og udvidet førstehjælp. En mundtlig og en skriftlig eksamen afvikles i hvert semester samt en afsluttende eksamen i fordybelsesområdet i teori, praksis og undervisning.

Timetal: 1000.

Pris: kr. 38.500,-

Ansøgningsfrist: 1. marts 2007.



Friluftsliv - Basiskursus

Du opnår bred og grundlæg- gende indsigt i friluftslivets muligheder. Du får viden, færdigheder, erfaringer og ideer til arbejdet med friluftsliv i undervisningen, bl.a. i relation til tværfaglige forløb.

Underviser: Lene Schmidt.

Timetal: 60.

Tidspunkt: 28.08.07-23.10.07.

Pris: 9.200 kr.



Yderligere information på www.ifi.ku.dk/evu/ eller Flemming Knudsen, e-mail: fknudsen@ifi.ku.dk tlf.: 3532 0807

JUBILÆUM I DFNF

DFNF bliver snart 20 år. Og i den anledning har et tidligere bestyrelsesmedlem haft en lille, uformel sludder med Terkel Berg-Sørensen, foreningens første og ældste medlem.

Da DFNF i sin tid blev 5, 10 og 15 år, skrev du i »Dansk Friluftsliv« udførligt om, hvordan »det hele« startede samt gjorde lidt status. - For godt 2½ år siden reviderede og ajourførte du disse bladindlæg, og resultatet blev sendt til hjemmesiden. Men der figurerer din foreningshistorie af en eller anden grund ikke, så afbøjsyn til nyere medlemmer kan du måske til at begynde med fortælle lidt om, hvordan DFNF blev til?!

Jo da. Det vil jeg meget gerne, og jeg skal forsøge at gøre det tilpas kortfattet. -

I efteråret 1986 mødtes en mindre flok natur- og friluftsinteressererede personer på Den jyske Idrætsskole i Vejle. En af de vægtige diskussioner i forsamlingen drejede sig om vejlederfunktionen i Danmark. Denne blev omfattende debatteret ud fra forskellige synsvinkler, dels i små grupper, dels i plenum.

I forlængelse af disse drøftelser opstod da den tanke, at det måske var en idé at stifte en forening med det formål at »skabe, udbygge og vedligeholde kontakt mellem personer, der arbejder med vejledning og undervisning i natur og friluftsliv«.

Tanken faldt i god jord, og der

blev nedsat et lille udvalg, som fik til opgave at forberede alt det praktiske og formelle desangående, såsom udarbejdelse af forslag til formålsparagraf og vedtægter, samt at indkalde til stiftende generalforsamling i begyndelsen af 1987.

Udvalget tog straks fat. Vi samledes i slutningen af november til et planlægningsmøde, og i starten af december udsendtes invitationer til den stiftende generalforsamling samt udkast til vedtægter. - Der blev i alt afsendt 61 indbydelser, fortrinsvis til personer, som jeg vidste interesserede sig for friluftsliv, men også til en række foreninger og organisationer.

Generalforsamlingen fandt sted lørdag den 17. januar 1987 på Den jyske Idrætsskole, og 18 personer mødte op. (Af disse er 6 stadig medlemmer). - Det udsendte vedtægtsforslag blev grundigt gennemarbejdet, og vi foretog de fornødne justeringer. Efter at diverse nødvendige formaliteter var klar, enedes vi om at stifte »Dansk Forum for Natur- og Friluftsliv« (DFNF).

Ja, sådan gik det kort fortalt til, at DFNF blev en realitet, men skulle en eller anden være interesseret i yderligere detaljer, så ligger jeg inde med alt arkivmaterialet, og man er meget velkommen til at kontakte mig desangående.

Denne udgave af »Dansk Friluftsliv« er nr. 68 i rækken af

foreningens blade. Du har været engageret i stort set dem alle på en eller anden måde, så du må hellere fortælle lidt om de mange blade og deres betydning.

Ja, lad det være slået fast med det samme! Foreningsbladet er den primære og nødvendige livline mellem bestyrelse og medlemmer - og omvendt. Derfor er der også blevet lagt megen tid og mange tanker og kræfter i bladudgivelsen.

I de første 6-7 år var bladene beskedne i omfang og udformning, men de gjorde den fornødne gavn.

Så blev Lars Ottosen i 1993 redaktør for blad nr. 21, der samtidig fik et større format (som det nuværende) og blev navngivet »Dansk Friluftsliv« på foranledning af Søren Andkjær, den daværende formand. Efter fem år i redaktørstolen overtog Thorben Lundø den de følgende tre år, og siden foråret 2002 har Carsten Damsgaard bestridt dette vigtige og ansvarsfulde hverv. Konkluderende kan man roligt fastslå, at der i årenes løb har været rigtig mange engagerede, inspirerende og debatskabende artikler, som bladets læsere forhåbentlig har haft både megen glæde og gavn af at læse.

Du nævner den nuværende redaktør og bladet, men har han ikke yderligere haft »et jern i ilden«? Til foråret sidste år?

Jo, så absolut! - Midt i 1994 tog Carsten et optimistisk initiativ og startede en bogklub, der

straks blev en klar succes, og det er et imponerende stort antal bogtitler, som foreningens medlemmer har været præsenteret for i årenes løb i form af en lang stribe spændende og relevante friluftsbøger.

Du har nævnt nogle personer, som har markeret sig i bestyrelsesarbejdet. Bør andre have et par ord med på vejen?

Ja, først og fremmest Erik Jegsen, som siden efteråret 1989 har været en fremsynet, handlekraftig og samvittighedsfuld kasserer og tilmed i tre perioder også formand. Han og jeg har i over 13 år haft et gnidningsløst og forbilledligt samarbejde - og har det i øvrigt stadig. Erik har været og er fortsat en meget værdifuld og effektiv krumtap i DFNF.

Men også Johnnie Bøtke Laursen skal nævnes. Han kom i bestyrelsen i 1999 og blev hurtigt en dynamisk, initiativrig

og udadvendt formand, som har været igangsætter af mange spændende tiltag, f.eks. inden for havkajak- og kanoområdet. Indtil Johnnie stoppede i bestyrelsen sidste forår, bestred han på bedste vis formandsposten.

Du har jo en finger (nej to for resten - og endda i bogstaveligste forstand) med i spillet angående trykningen af den antologi, som du sendte til samtlige medlemmer i december 1996 i anledning af foreningens 10 års fødselsdag i januar 1997. - Fortæl lidt om den!

Jeg har en svaghed for at samle på mangt og meget, og igennem 15 år blev det bl.a. til ca. 75 artikler om dansk friluftsliv. De bedste af dem kunne jeg godt tænke mig, at DFNF udgav i form af en antologi. Det fik jeg grønt lys for af bestyrelsen, hvis jeg vel at mærke selv ville stå for trykning, redigering, korrekturlæsning m.m.

De 75 artikler blev reduceret

til 37, og vi fik trykt så mange antologier, at vi kunne sælge af dem, og boghandlere, biblioteker m.fl. viste hurtigt interesse for bogen. Norge og Sverige meldte sig også på banen, og det kan skyldes, at der ikke findes en tilsvarende artikelsamling i disse lande.

»Friluftsliv og naturoplevelser« er endda blevet så »populær«, at den både her i landet og i Norge bruges som en slags fagbog for »friluftslivsstuderende«.

Det forlyder, at der stadig eksisterer et lille restlager af antologien. Hvem ligger inde med det?

Det gør jeg, så det er her, at evt. interesserede skal henvende sig.

Hvordan skal 20 års fødselsdagen fejres?

Der skal vist ikke ske noget særligt i den anledning. Bestyrelsen venter til 25 års jubilæet, har jeg hørt.

Og her til sidst. Hvordan tegner fremtiden sig?

Betragtet fra sidelinien ser den meget lovende ud. Foreningen har således i øjeblikket et rekordstort antal medlemmer på 335. Friluftslivet i Danmark er i en fortsat positiv udvikling, og med rødder i en nordisk friluftslivstradition er DFNF med til at præge denne udvikling gennem at skabe kontakter, debat og dialog. - Jo, jeg ser da absolut lyst og optimistisk på foreningens fortsatte eksistensberettigelse og fremtid.

Foto: Kristian Dueholm Jensen



FRILUFTSBOGKLUBBEN

Af Søren Gerdes

Torbjørn Ydegaard har oversat og bearbejdet bogen "Perspektiv på friluftslivets pædagogik" af Björn Tordsson. Bogen er udkommet første gang i 1993 i kompendieform, som en opsamling af de forelæsningsmanuskripter Tordsson har anvendt i sit virke som underviser i friluftsliv ved Højskolen i Telemark, Bø. Tordsson er om nogen hovedmanden bag udviklingen af studiet i friluftsliv i Bø, der på mange måder har en central placering i den nordiske friluftstradition. Selvom denne bog har udgangspunkt i 93-udgaven, er det ikke bare en oversættelse af gamle tanker, da Tordsson har videreudviklet perspektiverne og gjort en bog, der burde stå på boghylden hos enhver vejleder i friluftsliv. Bogen er anmeldt af Søren Kruse fra Danmarks Pædagogiske Universitet.

Bogen »Uteliv« er skrevet af Lars Fält, som i årenes løb har skrevet mange gode håndbøger om friluftsliv og udeliv. Fält har en militær baggrund, og med sine mange års erfaring bidrager han med mange gode tips til selv garvede friluftsfolk. Bogen er anmeldt af Tue Kristensen.

PERSPEKTIV PÅ FRILUFTSLIVETS PÆDAGOGIK,

af Björn Tordsson, oversat og bearbejdet af Torbjørn Ydegaard. Udgivet af CVU Sønderjylland, University College 2006.

Anmeldt af Søren Kruse,
Lektor, DPU

De kan noget med friluftsliv oppe i Norge – ingen tvivl om det! De har en natur, der kan tage pusten fra enhver lavlandskratlusker. De har en friluftslivskultur. En levende forståelse af livet i det fri med dets mangfoldighed af meningstilbud i form af oplevelses- og handlemuligheder alene og sammen med andre. Men norsk friluftsliv er også en institution – en praktisk filosofi, som højskolen i Bø - i dag en del af højskolen i Telemark er eksponent for. Bø er i dag kendt internationalt som et kraftcenter for nordisk friluftsliv. Førsteamanuensis, dr.scient. Björn Tordsson (f. 1953) har i en årrække virket som underviser ved Bø og hans bog *Perspektiver på friluftslivets pædagogik*, der nu foreligger på dansk, er et resultat af hans mangeårige arbejde med at undervise i og mere teoretisk at beskrive og begrunde friluftslivets pædagogik. Den danske udgave er en kraftigt revideret og gennearbejdet udgave af hans hovedfagsopgave ved Højskolen for idræt i Oslo i 1993, skrevet på baggrund af hans undervisning i Bø. Den danske udgave har mange norske vendinger og rammer en tone, der minder os om, hvor denne bog kommer fra. Jeg ved ikke, om dette er tilsigtet, men det er bestemt en ekstra charme ved en i øvrigt velskrevet bog.

Teoretisk arbejde er ofte en lidelsesfuld udfordring for friluftslivets pædagoger, og Tordsson lig-

ger da også ud med en forsværgelse: »Jeg ønsker ikke at forsyne friluftslivet med et teoretisk støttekorset«. Bogen gør sig ikke til af at være videnskabelig eller akademisk, men er, som jeg ser det, spækket med både relevante og velformidlede teoretiske, først og fremmest filosofiske, perspektiver på friluftslivspædagogik. Betragtet som brugsbog er det ærgerligt, at teksten ikke er forsynet med præcise referencer, specielt når det betænkes, at bogens målgruppe er studerende, der jo netop gerne selv vil kunne studere videre. Bogen er teoretisk i en af ordets bedste betydninger »anskuende forståelse«. Perspektiver er for Tordsson forskellige forsøg på eftertanke, der kan kaste et, om end altid ufuldstændigt, lys over de praktiske kundskaber og værdier, der er i friluftslivet. Hans gode formidling af vanskeligt filosofisk stof inviterer til at tænke med. Man fornemmer, at de tanker, der formidles, har haft stor personlig betydning for forfatteren, og at det ligger ham på sinde at dele denne indsigt og den tvivl, det også indebærer, med os andre. Bogen manifesterer, hvad jeg vil kalde en levende og levende filosofi, der søger mod at finde klarhed i den personlige overbevisning – det vi i dansk tradition kalder livsfilosofi.

Tordssons centrale tese er, at friluftslivet har en iboende pædagogik: »Den, som er pædagogisk virksom inden for friluftslivet må opsoge, skabe, tage vare på og benytte de gode læringsituationer i

naturen og opøve sit blik for de iboende budskaber, disse rummer. Sådan forstået er opgaven enkel: den drejer sig om at tage vare på situationens egenart og virkeliggøre de værdier og pædagogiske muligheder, som allerede ligger i friluftslivet selv.

Tordssons bog er således en påmindelse om, »at vi kan tage vare på de kvaliteter, som friluftslivet rummer i sig selv«

Efter det indledende kapitel »Hvad er »friluftslivets pædagogik«?» følger en kulturhistorisk funderet legitimering af friluftslivets værdier (kap 2). Derefter tre mere filosofisk inspirerede kapitler »Hvad er det naturmødet gør ved os« (kap 3); »Naturtanker« (kap 4) og »Sammenhængende naturoplevelser« (kap 5). De tre kapitler har karakter af en idehistorisk tour de force, hvor klassisk filosofiske argumenter anvendes på friluftslivet. Det er god formidling, der vidner om et stort overblik, men også at der er en fare for at modefilosofi kan blive en ideologisk fernis på friluftslivet, frem for at ægge til eftertanke. Jeg savner lidt mere filosofisk modsigelse og kritik, der kan stille friluftslivets selvforståelse på hovedet. Hvad bliver der af ideerne om menneskets oplysning, tankens autonomi osv. Eksistensfilosofi introduceres, men jeg savner en dybere refleksion over de pædagogiske konsekvenser. Følges den eksistens-fænomenologiske analyse kommer man også til dekonstruktivisme. Værdier er ikke ontologiske iboende størrelser. Værdier er forskelle, der markeres socialt og individuelt. Værdier er ikke noget, der bare er der – værdier kan betrag-

tes som funktionelle størrelser der konstrueres og anvendes i forskellige sammenhænge bl.a. friluftsliv. Det betyder også, at værdier konstant sættes på spil.

Den, der arbejder pædagogisk med friluftsliv, må være åben for de værdier, deltagerne møder op med og sætter dem i spil i mødet, hvis ikke vejledningen skal lukke sig om sine egne »helligheder«. Man må som bekendt kende sig selv for at kunne møde den anden og gøre sig håb om at se andre værdier end sine egne. Jeg er bekymret for at bogen blot vil bekræfte friluftspædagoger i deres etablerede værdier og dermed lukke sig om sin egen overbevisning. Herefter skifter bogen karakter

og vender sig i de følgende 4 kapitler mod mere specifikke beskrivelser af friluftslivets praksis: »Den lille gruppe i friluftslivet« (kap 6), »Lederskab og friluftsliv« (kap. 7), »Vejledning« (kap. 8) og »Det gode pædagogiske håndlag« (kap. 9). Her er der tale om mere jordnære, men bestemt indsigtsfulde og anvendelige betragtninger, der stadig trækker på filosofiske indsigter. Bogen afsluttes med to rendyrkede reformpædagogiske angreb på den »sorte skole« i forklædningen: »Friluftsliv i det moderne kundskabssamfund« (kap 10) og »Kundskaben uden for bøgerne« (kap 11). Modstillingen mellem friluftsliv og modernitet er klassisk idéhistorisk set. Friluftslivet får netop be-



FOTO: SØREN GERDES

tydning for det moderne menneske, da det opdager, at det er blevet moderne. I det moderne samfund finder vi således stadig en før-moderne indstilling, der søger mod faste værdier, der begrundes ontologisk frem for at forholde sig til de eksistentielle spørgsmål, der rejser sig, når vi indser, at det moderne menneskes værdier bygger på kompleksitet, selektion, kontingens og refleksivitet. Her synes jeg personligt, at Tordssons tilgang kommer til kort. Friluftslivet må være på omgangshøjde med det refleksive videnssamfund vi lever i, frem for at være på kant med det. Tordsson har en glimrende diskussion af dette afslutningsvis og inviterer således til en diskussion af friluftslivets rolle i det moderne samfund.

Norsk friluftslivs filosof par excellence Arne Næss skulle efter sigende i et interview i forbindelse med sin 80 års dag være blevet spurgt, om det gør ondt at tænke, hvortil han lakonisk svarede: »Ja... men jeg kan ikke lade være«. Hvorfor det gør ondt at tænke, fortæller historien ikke noget om. Måske fordi meningssystemer (tænkning og kommunikation) må gøre forskel på godt og ondt, sandt og falsk, smukt og grimt, retfærdigt og uretfærdigt osv., og at det ikke er entydigt hvilken side af forskellen vi skal stille os på. Vi må også ville lære det onde, det falske, det grimme at kende for at kunne få øje på det gode, det sande. Mørket er lysets forudsætning. Jeg kan varmt anbefale bogen som et tilbud om en grundig og engageret indføring i nogle af friluftslivets pædagogiske værdier og ideer – netop

som et tilbud om en pædagogisk oplysning båret af en personlig overbevisning. Min primære ambivalens over for Tordssons bog er, at den ikke i højere grad problematiserer friluftslivets pædagogik. Det gør ikke ondt nok at læse den. Bogen er rendyrket reformpædagogik: »Mennesket opdrager sig selv i det det opdager verden gennem at handle i den«.

Men pædagogik er at ville noget med andre mennesker. Det er muligt, at friluftslivets pædagoger hylder Rousseaus idé om den negative opdragelse: at opdrageren kun vil, at den anden skal ville det den andens iboende natur tilsiger. Men dermed mener jeg, at Tordsson, lige som alle andre reformpædagoger gør sig blind for friluftslivets pædagogiske intentioner. Når de grundlæggende pædagogiske værdier bygger på en ontologisk naturalisme, er der en fare for, at friluftspædagogen bilder sig ind, at han/hun kan gå i ét med fjeldet, at livet i det fri af sig selv viser os vejen (værdierne). Friluftspædagogen er en vejviser, så han/hun må komme frem og sætte sine værdier på spil, så vi andre kan danne vores egne meninger i og om livet i det fri.

Bogen er på dansk, på 283 sider og koster 175 kr.

UTELIV - MED ÖVERLEVNADSTEKNIK
Af Lars Fält

Anmeldt af Tue Kristensen

Det er mit klare indtryk, at det i dag er meget moderne, blandt en del af dem der har interesse for friluftsliv og udeliv at købe nyt og smart udstyr, der koster



en forholdsvis høj pris. Det kan være alt fra en smart kniv, et flot designet kompas, til en super flot brænder med fantastisk brændstoføkonomi eller en fantastisk varm dunsovepose. »Uteliv« gør op med tankegangen om, at det kræver det nyeste udstyr for at kunne begå sig i naturen - det vil sige at overleve, navigere og skaffe føde i en nødsituation. Bogen skitserer dog ikke et enten eller, da de beskrevne vejledninger og teknikker sagtens kan bruges som et kærkomment supplement til ens færd i naturen.

Enkle vejledninger og flotte illustrationer

Jeg skal med det samme sige, at bogen ikke er skrevet for at bidrage til debatten om udstyrsproblematikken, men for at overlevere viden om hvordan man overlever i naturen. Det gør den på en utrolig god måde igennem flotte farverige illustrationer og i et sprog, der, selvom det er på svensk, er skrevet klart og kontant uden nogle overflødige ord og anekdoter.

Den indeholder mange eksempler på, hvordan man overlever i naturen. Jeg foranlediges næsten til at sige, at det er et sandt skatkammer af viden for dem, der er interesseret i at føre et enkelt friluftsliv uden brug af alt for meget moderne udstyr.

Allemansretten og vild natur

Det skal nævnes, at da det er en bog skrevet på svensk, er der enkelte (få) afsnit i bogen, der ikke er interessante i forhold til danske forhold, f.eks. afsnittet om allemansretten. Det kan man jo så vælge at betragte som interessant, da der jo ikke i Danmark er meget store vidder med vild natur, hvorfor Sverige er et oplagt valg, hvis man virkelig vil prøve nogle af overlevelsesteknikkerne af. Overlevelsesteknikkerne er dog langt fra så ekstreme, at de ikke kan finde berettigelse og

anvendelse i den generelle færdsel og i friluftsliv i Danmark – bestemt ikke. Prøv at læse den og afgør det derefter selv ved at prøve nogle af teknikkerne.

Ild, navigation, udstyr, føde og at etablere ly er de centrale temaer, hvortil der gives flere eksempler i tekst og billeder på, hvordan man kan klare sig i en nødsituation eller blot gøre færd i naturen mere tryk. Der bliver givet eksempler på, hvordan det via månen eller solen og et armbåndsur er muligt at bestemme verdenshjørnerne, etablere forskellige former for ly sådan at omgivelserne bidrager til lyets komfort og funktionalitet, hvordan man kan lave ild og forskellige former for bål afhængig af om der skal laves mad eller opvarmning af det etablerede ly. Endelig er der beskrivelser af,

hvordan man kan begrænse udstyret til et minimum ved at gøre brug af naturens materialer, og ideer til hvordan ordinært udstyr (f.eks. kniv, kompas, ståltråd og almindelig beklædning) kan gå fra at være monofunktionelt til multifunktionelt udstyr.

Bogen kan varmt anbefales til dem, der gerne vil vide mere om, hvordan de i en nødsituation skaffer føde, etablerer ly og/eller gør brug af naturens føde og materialer til at gøre det at færdes i naturen mere enkelt og mindre udstyrstungt.

Bogen er på svensk, på 152 sider og koster 180 kr.

Der blev desværre ikke plads til boglisten i denne udgivelse, men bogbestilling kan ske fra hjemmesiden: www.danskfriluftsliv.dk.

Havkajakcenter

svendborg/århus

Vi er specialiseret i at levere havkajakker og udstyr til skoler, institutioner og instruktører.

Vi mener at kajakker til undervisningsbrug skal være velsejlende, og inspirerende at bruge. Samtidig skal sikkerheden være i top.

Derfor importerer vi noget af det bedste grej som findes på markedet.

Vi er stolte af at kunne tilbyde jer kajakker fra Valley og Nigel Dennis, samt sikkerhedsudstyr fra Northwater. (og meget mere)

Havkajakcenter Svendborg har været med fra starten og vi har uddannet instruktører efter Havkajaksamrådets normer i 3 år.

Ring trygt for gode råd og vejledning.



Den nye Valley Club
521 cm x 57 cm
3 lags sandwich konstruktion og justerbar finne.
Kr. 9.950

www.havkajakcenter.dk

Havkajakcenter Svendborg
Skaregaardsvej 9 Skovballe 5700 Svendborg
62541920

Havkajakcenter Århus
Åmarksvej 2 8250 Egå
86169070

Afsender:
Jesper Lind Nielsen
Læsøegade 104
5230 Odense M



BESØG VORES NYE WEBSITE PÅ WWW.FRILUFTSLAGERET.DK



FRILUFTSLAGERET GIVER DIG RÅD

For os er friluftslivet en livsstil. Med en bred baggrundsviden inden for næsten alle former for udeaktiviteter, er vi i stand til at rådgive dig, uanset hvilken type udeliv, du dyrker.

Friluftslageret har det største udvalg af udstyr til friluftsliv. Kig forbi forretningen i Odense eller besøg vores butik på nettet på www.friluftslageret.dk og se vores store udvalg. Rekvirer katalog på 63 12 37 37 eller via hjemmesiden.

Ungdomsskolen, lærere og elever opnår 20% rabat på alle* varer i Friluftslageret.

(*Gælder ikke GPS, mad- og tilbudsvare.)



friluftslageret

LÆSSØEGADE 12 · 5000 ODENSE C. · Tel.: 63 12 37 37 · Fax: 63 12 37 36 · WWW.FRILUFTSLAGERET.DK
ÅBNINGSTIDER I BUTIKKEN: MAN-TOR 10:00-17:30 · FRE 10:00 - 19:00 · LØR 10:00-14:00 · WEBSITEN ER ALTID ÅBEN